

Innovative Academy
Research Support Center

**ZAMONAVIY DUNYODA
AMALIY FANLAR:
MUAMMOLAR VA YECHIMLAR**

**RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI**

innacademy.uz

OpenAIRE

zenodo

INTERNET
ARCHIVE

OPEN ACCESS

**«INNOVATIVE ACADEMY» ILMIY TADQIQOTLARNI
QO'LLAB-QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY DUNYODA AMALIY FANLAR: MUAMMOLAR
VA YECHIMLAR»NOMLI № 26-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

OpenAIRE

OPEN ACCESS

zenodo

INTERNET
ARCHIVE

in-academy.uz

**«ZAMONAVIY DUNYODA AMALIY FANLAR: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR»
NOMLI № 26-SONLI ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN KONFERENSIYASI**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING 2020 YIL 2-MART KUNGI «ILM, MA'RIFAT VA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH YILI»DA AMALGA OSHIRISHGA OID DAVLAT DASTURI TO'G'RISIDA»GI FARMONIDA KO'ZDA TUTILGAN VAZIFALARNI IJROSINI TA'MINLASH MAQSADIDA «INNOVATIVE ACADEMY RSC» MCHJ TOMONIDAN TA'SIS ETILGAN «EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH (EJAR)» ILMIY-USLUBIY JURNALINING (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI ADMINISTRATSIYASI HUZURIDAGI AXBOROT VA OMMAVIY KOMMUNIKASIYALARNI RIVOJLANTIRISH AGENTLIGINING 1415-SONLI GUVOHNOMA HAMDA ISSN 2181-2020, WWW.IN-ACADEMY.UZ VEB SAYTI) «ZAMONAVIY DUNYODA AMALIY FANLAR: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR» NOMLI ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN KONFERENSIYASI E'LON QILINADI.

KONFERENSIYA TO'PLAMI ZENODO, OPEN AIRE, OPEN ACCESS VA INTERNET ARCHIVE BAZALARIDA INDEKSLANADI. KONFERENSIYA TO'PLAMIGA DOI RAQAMI BERILADI. KONFERENSIYA TO'PLAMIGA QUYIDAGI YO'NALISHLAR BO'YICHA MAQOLALAR QABUL QILADI:

1. AXBOROT TEXNOLOGIYALARI
2. MATEMATIKA (TURLARI BO'YICHA)
3. FIZIKA (TURLARI BO'YICHA)
4. TEXNIKA FANLARI

ESLATMA! KONFERENSIYA MATERIALLARI TO'PLAMIGA KIRITILGAN MAQOLALARDAGI RAQAMLAR, MA'LUMOTLAR HAQQONIYLIGIGA VA KELITIRILGAN IQTIBOSLAR TO'G'RILIGIGA MUALLIFLAR SHAXSAN JAVOBGARDIRLAR.

“ЭЛЕКТР МАШИНАЛАРИ” ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ЎРНИ

¹Пирматов Н.Б., ²Сеитимбетов Р.Ж.

¹Ислом каримов номидаги Тошкент давлат техника университети,
²Тошкент Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети, Нукус
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7022438>

Аннотация: Ушбу тезисда янги педагогик технологияларнинг “Электр машиналари” фанини ўтишдаги ўрни тўғрисида маълумот берилган. Маълумки янги педагогик технология таълим мазмунини шакллантирувчи, таълим тамойилларига асосланган бўлиб, у талаба шахсини тарбиялашга, унда маҳоратни ҳосил қилишга йўналтирилгандир. Таълим жараёнининг фаолияти, педагог ва талабаларнинг ҳамкорликдаги муайян мавзу, фан асосларига доир назарий ва амалий билимларни чуқур ўзлаштириш имконини берувчи жараённинг умумий моҳияти хисобланади.

Калит сўзлар: таълим жараёни, назарий ва амалий билимлар, педагогик технология, ўқув жараёни.

Сўнгги йилларда «педагогик технология», «таълим технологияси» каби атамалар тобора кўп учраб бормоқда.

Бугунги кунда ахборотлар оқимининг тезлик билан ҳаётимизга кириб келиши ҳар бир соҳага технологик жиҳатдан ёндошишга мажбур этмоқда. Шу жумладан таълим жараёни ҳам педагогик технология асосида ташкиллаштириш долзарб бўлиб қолмоқда.

Янги педагогик технология таълим мазмунини шакллантирувчи, таълим тамойилларига асосланган бўлиб, у талаба шахсини тарбиялашга, унда маҳоратни ҳосил қилишга йўналтирилгандир. Таълим жараёнининг фаолияти, педагог ва талабаларнинг ҳамкорликдаги муайян мавзу, фан асосларига доир назарий ва амалий билимларни чуқур ўзлаштириш имконини берувчи жараённинг умумий моҳиятидир.

Бизга маълумки анъанавий таълим технологияси–муайян муддатга мўлжалланган, таълим жараёнини кўпроқ ўқитувчи шахсига қаратилган бўлиб, ўқитишнинг анъанавий шакли, метод ва таълим воситаларининг мажмуидан фойдаланиб таълим-тарбия мақсадига эришишдир.

Янги педагогик технологияси-муайян муддатга мўлжалланган, таълим жараёни марказида турувчи шахси бўлиб, ўқитишнинг замонавий шакли, фаол ўқитиш методлари ва замонавий дидактик воситаларнинг мажмуини таълим-тарбия ишидан кўзланган мақсад ва кафолатланган натижага эришишга йўналтиришдир.

Маълумки, университет ва институтларда ўқув жараёнининг шакллари кўра маъруза, амалий, семинар, лаборатория машғулоти,

амалиёт, курс ишлари, малакавий битирув иши, магистрлик диссертацияси, мустақил таълим каби турларга ажратилади.

Бунда маъруза у ёки бу масалани тўғри мантиқий изчилликда изоҳлаб бериш фаолиятини билдирса, амалий машғулот дарслари эса маърузада баён этилган назарий қоидаларни мустақкамлаш, фан бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш, талабаларнинг билиш қобилиятларини ўстириш, олган билимларини амалиётда қўллай олиш малака ва кўникмаларини шакллантиради. Айниқса, бу жараён энергетика фанлари бўйича амалий машғулот дарсларини янги педагогик технологиялар асосида ташкил қилишни талаб этади. “Электр машиналари” фанидан дарс беришда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш таълим самарадорлигини оширибгина қолмай, талабаларнинг бу фанларга бўлган қизиқишларини янада орттириб, фаоллаштирувчи ва жадаллаштирувчи фаолиятни ташкил этади.

Талабаларга «Электр машиналари» фанини ўтишда Кластр методидан фойдаланамиз. Бу метод билан дарс ўтиш қуйидагича амалга оширилади:

- талабаларга маълум бир мавзу бўйича нимани ўйлаган бўлсангиз шуни қоғозга ёзинг дейилади. Фикрингизнинг тўғрилиги ёки сифати тўғрисида ўйлаб ўтирмай, уларни шунчаки ёзиб боринг;

- ёзувнинг орфографияси, пунктуацияси ёки бошқа жиҳатларига эътибор берманг;

- белгиланган вақт ниҳоясига етмагунча, ёзишдан тўхтаманг. Агар маълум муддатда бирор-бир ғояни ўйлаб олмасангиз, у ҳолда қоғозга бирор бир нарсанинг расмини, тасвир ёки шакллар чиза бошланг. Бу ҳаракатни янги ғоя туғилгунга қадар давом эттиринг;

- муайян тушунча доирасида имкон қадар кўпроқ янги ғояларни илгари суриб, мазкур ғоялар ўртасидаги ўзаро алоқадорлик ва боғлиқликни кўрсатишга ҳаракат қилинг.

Сўнгра ғоялар таҳлил этилиб талабалар баҳоланади. Бу методдан якка тартибда ёки гуруҳ асосида ташкил этиладиган машғулотлар жараёнида фойдаланиш мумкин.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағиш-ланган тантанали маросимдаги маъруза 2016 йил 7 декабрь. – Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2016. – 48 б.

2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 488 б.

3. I.Siddikov, A.B.Abubakirov, R.Seytimbetov, Sh.Kuatova, Yu.Lezhnina. Analysis of current conversion primary sensors dynamic characteristics of a reactive power source with renewable energy sources into secondary voltage // Part 1. E3S Web of Conferences 281, 09028. CATPID-2021. Publication Year: 2021. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128109028>.
4. I.Siddikov, Kh.Sattarov, A.B.Abubakirov, M.Anarbaev, I.Khonturaev, M.Maxsudov. «Research of transforming circuits of electromagnets sensor with distributed parameters» // 10 th International Symposium on intelgent Manufacturing and Service Systems. 9-11 September 2019. Sakarya. Turkey. с.831-837.
5. Голиш Л.В. «Замонавий таълим технологиялари: мазмун, лойиҳалаштириш ва амалга ошириш» Экспресс қўлланма. -Т.: ТАСИС, 2001 й. -59 бет.
6. Йўлдошев Ж.Г. «Янги педагогик технологиялар» (йўналишлари, муам - молари, ечимлари) – «Бошл. таълим», 1999 й. № 6, 2-5 бетлар.
7. Фарберман Б.Л. «Илғор педагогик технологиялар».- Т.: «ФАН», 2000 й.
8. Абдуллаева К. «Янги педагогик технологиялар» - «Бошл. Таълим» журнали, № 4, 1999 й. 8-9 бетлар.

ZIGMUND FREYDNING PSIXOANALITIK NAZARIYASI

Avezov Olmos Ravshanovich¹

olmosavezov85@gmail.com

Shavkatova Shaxnoza Po'lot qizi²

Pedagogika fakulteti talabasi

shahnozashavkatova20@gmail.com

¹⁻²Buxoro davlat universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7031011>

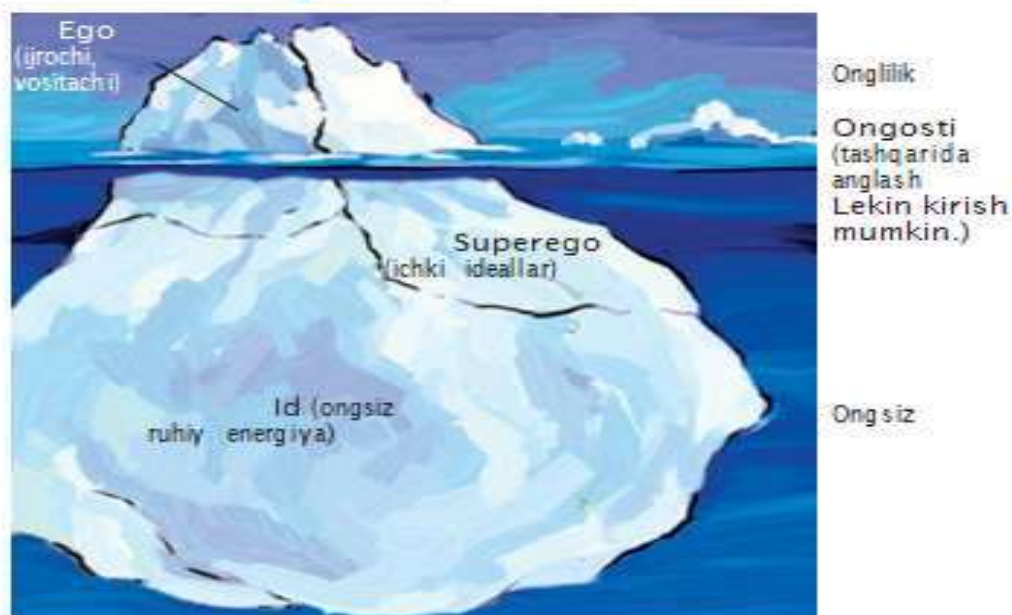
ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Zigmund Freydning psixoanalitik nazariyasi haqida ma'lumot keltirilgan. Z.Freyd tadqiqotlari va ularning natijalari yoritib berilgan. "Id", "Ego", "Superego" tushunchalariga ta'rif berilgan.

Kalit so'zlar: "Id", "Ego", "Superego", psixoanaliz, gipnoz, onglilik, ongsizlik, ongosti,

Kirish: 1873 yilda Vena universitetiga kirishdan ancha oldin, yosh Zigmund Freyd mustaqillik va yorqinlik alomatlarini ko'rsatdi. U ajoyib xotiraga ega edi va o'qishni, she'riyatni va falsafani shunchalik yaxshi ko'rardiki, u bir vaqtlar kitob do'konidan o'z mablag'idan tashqari qarzga botgan. Tibbiyot maktabini tugatgandan so'ng, u asab kasalliklari bo'yicha ixtisoslashgan xususiy amaliyotni ochdi. Biroq, ko'p o'tmay, u buzilishlari nevrologik muammoga ega bo'lmagan bemorlarga duch keldi. Misol uchun, bemor qo'lidagi barcha his-tuyg'ularini yo'qotgan bo'lishi mumkin, ammo shikastlanganda butun qo'lni falajlaydigan sezgi nervi yo'q va boshqa hech narsa yo'q. Freydning bunday buzilishlarning sababini izlashi insonning o'zini o'zi anglashini o'zgartirishga qaratilgan yo'nalishga aylantirdi.

Asosiy qism: Ba'zi nevrologik kasalliklar psixologik sabablarga olib kelishi mumkinmi? Bemorlarni kuzatish Freydni ongsizlikni "kashf qilishiga" olib keldi. Uning fikricha, ko'r yoki karlik kuchli tashvishga sabab bo'lgan narsani ko'rish yoki eshitishni istamaslik natijasida yuzaga kelishi mumkin. Freyd dastlab gipnoz ongsizlar uchun eshikni ochishi mumkin deb o'ylardi, lekin uning bemorlari gipnoz uchun notekis qobiliyatni namoyon qildilar.

E'tibor bering, "Id" mutlaqo ongsiz, ammo "ego" va "superego" ham ongli, ham ongsiz ravishda ishlaydi. Muzlagan aysbergning qismlaridan farqli o'laroq, "id", "ego" va "superego" o'zaro ta'sir qiladi.

"ID" ongsiz ruhiy energiya rezervuarini o'z ichiga oladi, Freydga ko'ra, asosiy jinsiy va tajovuzkor impulslarni qondirishga intiladi. "Id" zavqlanish prinsipi asosida ishlaydi va darhol qondirishni talab qiladi.

"EGO" shaxsning asosan ongli, ijro etuvchi qismi.

"SUPEREGO" haqiqat talablari o'rtasida vositachilik qiladi. "Ego" reallik prinsipi asosida ishlaydi, "Id" ning xohish-istaklarini qondiradi. Haqiqiy ravishda og'riqdan ko'ra zavq keltiring

Natijalar va muhokamalar:

Freyd uchta o'zaro ta'sir qiluvchi tizimni taklif qildi: "id", "ego" va "superego". Ongli ruhiy energiya doimiy ravishda omon qolish, ko'payish va tajovuz qilish uchun asosiy impulslarni qondirishga intiladi. "Id" zavqlanish printsipi asosida ishlaydi, u darhol qoniqishni qidiradi. Hukmron odamni tasavvur qilish uchun yangi tug'ilgan chaqaloqni o'ylab ko'ring, tashqi dunyo sharoitlari va talablariga hech narsaga e'tibor bermasdan qoniqish uchun yig'laydi. Yoki kelajakni emas, balki hozirgi zamon istiqboliga ega bo'lgan odamlarni o'ylab ko'ring - ko'pincha tamaki, spirtli ichimliklar va boshqa gilyohvand moddalarni iste'mol qiladigan va kelajakdagi muvaffaqiyat va baxt uchun bugungi zavqni qurbon qilishdan ko'ra, hoziroq ziyofat qiladiganlar. "Ego" rivojlanishi bilan yosh bola haqiqiy dunyoga javob beradi. Haqiqat printsipi asosida ishlaydigan "ego", uzoq muddatli zavq keltiradigan "id"ni real usullarda impulslarini qondirishga intiladi. (Tasavvur qilinga, agar "ego" bo'lmasa, biz o'zimizning barcha cheklanmagan jinsiy yoki tajovuzkor impulslarimizni namoyon qilsak, nima bo'lardi). "Ego" bizning

qisman ongli idroklarimiz, fikrlarimiz, hukmlarimiz va xotiralarimizni o'z ichiga oladi. Taxminan 4-5 yoshda, Freyd nazariyasiga ko'ra, bolaning "ego"si yangi paydo bo'lgan superego talablarini tan oladi, bu bizning axloqiy kompasimiz (vijdonimiz) ovozi, bu egoni nafaqat haqiqiy, balki ideal deb hisoblashga majbur qiladi. "Superego" o'zimizni qanday tutishimiz kerakligiga e'tibor qaratadi. U mukammallikka intiladi, harakatlarni baholaydi va ijobiy mag'rurlik yoki salbiy aybdorlik tuyg'ularini keltirib chiqaradi. Favqulodda kuchli superegoga ega bo'lgan odam fazilatli bo'lishi mumkin, ammo o'zini aybdor his qilishi mumkin. "Superego"ning talablari ko'pincha "id" talablariga zid bo'lganligi sababli, ego ikkalasini yarashtirish uchun kurashadi. Bu "id"ning impulsiv talablari, "superego"ning cheklovchi talablari va tashqi dunyoning real hayotiy talablariga vositachilik qiluvchi shaxs "ijrochi" "Ego".

Xulosa: Quyidagi ma'lumotlarga asoslanib shuni ta'kidlash mumkinki, shaxsning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida Freyd nazariyalarining ahamiyati juda yuqoridir Uning ongsizlik nazariyasi kuzatuvlarga asoslanib qarasak, haqiqatga juda yaqin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Z.T.Nishonova va boshqalar. Psixodiagnostika. o'quv qo'llanma. T.: 2008
- 2.T.R. Bekmirov "Shaxsning emotsional irodaviy holatlari" uslubiy qo'llanma 2022
- 3.Z.T.Nishonova, Z.Qurbonova, S.Abdiyeva. Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya. O 'quv qo'Mlanma. T.: "Tafakkurbo'stoni" - 2011..
- 4.R.Y.Toshimov, E.G'.G'oziyev. Psixodiagnostika va amaliy sixologiya. O 'quv qo'llanma. T.: TDPU - 2004.
- 5.E.G'oziyev. Umumiy psixologiya. T.:2012.
6. Бодалев А.А., Столин В.В. Общая психодиагностика. М.:2001
7. Немов Р.С. Психология. 3-книга. М.: 2003.
8. Романова Э.С. Психологическая диагностика, Спб.:
- 9.Mayers "Psixologiya" Kitob

OB'EKTNI ANIQLASH VA KUZATISH

Maxamatov Sanjar Erkin o'g'li

Ish joyi va lavozimi: Muhammad al-Xorazmiy nomidagi
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti radio va mobil
aloqa fakulteti tyuteri

Telefon raqami: +998 93 542 00 06

E-mail: sanjar542ss@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7049351>

Annotatsiya: Ushbu maqolada ob'ektni aniqlash va kuzatish usullari, algoritmlari xususida so'z boradi.

Kalit so'zlar: optik oqim, fon modeli, fonni ajratish, vaqtincha farqlash.

Ob'ektni aniqlash va ob'ektni kuzatish videokuzatuv tizimlarida eng keng tarqalgan dasturdir. Ob'ektni aniqlash tizim parametrlari asosida video oqimining ma'lum bir obektini kuzatish va obektning harakatini kuzatib borish jarayonidir.

Ob'ektni aniqlash algoritmlarini

Ob'ektni aniqlash algoritmlarini to'rt toifaga ajratish mumkin;

fonni ajratish;

vaqtincha farqlash;

ramka farqlash;

optik oqim:

Fon modeli qanchalik aniq va moslashtirilgan bo'lsa, aniqlash algoritmi qanchalik aniq bo'lsa. Fon modellashtirishga erishish uchun eng keng tarqalgan usullarga median va mead filtrlari kiradi. Vaqtinchalik farqlash algoritmlari harakatlanuvchi ob'ektni aniqlash uchun ketma-ket video ramkalar orasidagi farqni (piksel darajasida) hisoblab chiqadi. Ushbu algoritmlar yuqori dinamik tasvir o'zgarishlariga tezda moslasha oladi, ulardan eng muhimi, ob'ekt harakatlanishni to'xtatganda va ob'ektning rangli tuzilishi tasvirga o'xshash bo'lganida aniqlanishi va yo'qotishidir. Bundan tashqari, ob'ektning noto'g'ri aniqlanishi tasvir ob'ektlari harakatlanishga moyil bo'lganda ham paydo bo'lishi mumkin. Vaqtinchalik farqlashning oddiy yondoshuvi bu Frame Differering bo'lib, bu erda vaqtinchalik ma'lumotlar tasvirining harakatlanuvchi ob'ektlarini bildiradi. Bunday usullarda, ketma-ket ikkita video ramkaning farqini (piksel darajasi) hisoblash orqali harakatchanlikning mavjudligi aniqlanadi. Optik oqim - bu kuzatuvchi va tasvir o'rtasidagi nisbiy harakat tufayli vizual tasvirda ob'ektlar harakati. Optik oqim usullari fotokosmik va vaqtinchalik koordinatalarga nisbatan ikki rasm ramkalari orasidagi harakatni hisoblash uchun qisman foydalanadi. Bunday usullar yuqorida aytib o'tilganlarga

qaraganda aniqroq ko'rinadi, ammo hisoblash vaqti va shovqinlarga bardoshlilik sababli ular real (yoki haqiqiy) vaqt stsenariylari uchun yaroqsiz.

Ob'ektni kuzatish algoritmlariga kelsak, ularning qamrovi har bir video ramka uchun nisbiy pozitsiyasini hisoblash orqali ob'ektga yo'nalishni qaytarishdir. Ob'ektni kuzatishni yadroga asoslangan kuzatuv, nuqta asosida kuzatish va siluetga asoslangan kuzatuv deb tasniflash mumkin. Eng keng tarqalgan yondashuvlar Kalman va Particle filtrlaridan foydalanadi. Kalman filtri - bu jarayonning o'tmishini, mavjudligini va kelajagini baholash uchun rekursiv hisoblash vositalarini taqdim etadigan tenglamalar to'plami. Kalman filtridan foydalanish usullari ma'lumotlarni qayta ishlashning eng maqbul algoritmiga asoslanadi. Boshqa tomondan, zarracha filtri barcha o'zgaruvchilarni bitta o'zgaruvchiga yaratadi (masalan, konturlar, ranglar xususiyatlari yoki tekstura xaritasi). Zarrachalar filtri aslida Bayesian ketma-ket imporentsiya texnikasidir. Ko'p gipotezani kuzatish algoritmida kuzatuv natijalarini (iteratsiya algoritmi) yaxshiroq kuzatish uchun bir nechta ramka kuzatiladi. Har bir ajratib olinadigan yo'llarning ekipaji va har bir faraz uchun quyidagi kadrda ob'ektning holati baholanadi. Keyin bashoralar masofa o'lchovini hisoblash orqali taqqoslanadi, bu gipotezani kuzatish algoritmlarini bir nechta ob'ektlarni kuzatish imkonini beradi. Kernel asosidagi kuzatishda yadro to'rtburchaklar yoki ellipsoidal shakl va ob'ektning tashqi ko'rinishini ifodalaydi. Ob'ektlar har bir ketma-ket keladigan ramkada yadroning harakatini baholash orqali kuzatiladi. Yadroga asoslangan yondashuvlar to'rt toifaga bo'linishi mumkin. Andozalarni taqqoslash algoritmlari qiziqtirgan hududni aniqlashga qaratilgan video kadrni tekshirish uchun shafqatsiz kuch usulidan foydalanadi. Shablanni moslashtirishda mos yozuvlar tasviri videodan ajratib olingan ramka bilan tekshiriladi. Andoza mos keladigan algoritmlar mos yozuvlar rasmining kichik qismlarini aniqlay oladi, lekin odatda faqat bitta ob'ekt uchun ishlaydi va ular hisoblash og'irligini talab qiladi. Yadroga asoslangan usullarning ikkinchi toifasi o'rtacha Shift usuli. O'rtacha Shift algoritmi mos yozuvlar modeliga eng o'xshash ramka hududini aniqlashga qaratilgan. Yo'naltiruvchi ob'ektni yoki «kalit» ob'ektini modellashtirish uchun rangli zichlik funksiyalari va zichlik funksiyalari qo'llaniladi. Yadroga asoslangan yondashuvlarning uchinchi toifasi bo'lgan qo'llab-quvvatlovchi Vektorli mashinalar (SVM) keng ishlatiladigan tasniflash sxemasidir. Ushbu algoritmlarga muvofiq, video ramkaning har bir namunasi (odatda piksel guruhlari) "kuzatuv ob'ekti" yoki "kuzatilmaydigan ob'ekt" deb tasniflanadi. Bunday yondashuvlar kuzatuv ob'ektining qisman okklyuziyasi bilan shug'ullanishi mumkin, ammo ular mashg'ulot bosqichini talab qiladi. Va nihoyat, Layering asosidagi kuzatuvga ko'ra, har bir ramka uchta

qatlarga bo'linadi; aniqrog'i, shakli vakillik (ellips), harakat (tarjima va aylanish kabi) va qatlam ko'rinishi (intensivlikka qarab). Bunday yondashuvlar bir nechta ob'ektlarni kuzatishni amalga oshirishi mumkin. Ob'ektni kuzatish algoritmlari bilan yakunlanib, Siluetga asoslangan kuzatuv usullari haqida suhbatlashamiz. Ushbu aloritmlar barmoq kabi murakkab shaklga ega ob'ektlarni kuzatish uchun ishlatiladi. Siluetga asoslangan usullar ob'ektlar uchun aniq shaklli tavsiflardan foydalanadi. Siluetga asoslangan yondashuvlar konturni kuzatish usullari sifatida tasniflanadi, bunda kontur ob'ektni kuzatib borish maqsadida kadrda kadr o'zgaradi yoki Shape Matching algoritmlari, bu erda faqat bitta kadr vaqti-vaqti bilan ko'rib chiqiladi (oldingi freymdan ma'lumotsiz).), zichlik funktsiyalari, siluet chegarasi va ob'ekt chekkalari yordamida.

Sifatni oshirish algoritmlari

Kiritish modallarning sifatini oshirish yoki keyingi ishlov berish darajasi uchun dastlabki ma'lumot qatlamini ta'minlash uchun talab qilinadi. Ushbu bo'limda biz sifatni yaxshilashning eng muhim usullarini, shuningdek, keng tarqalgan qayta ishlov berish algoritmlarini muhokama qilamiz.

Xulosa

Algoritmik va tizimli infratuzilma nuqtai nazaridan kuzatuv tizimlarining hozirgi holatini o'rganib chiqqandan so'ng, mavjud texnologiyalar, texnologik cheklashlar va ushbu sohaning kelajakdagi muammolari to'g'risida bir nechta xulosalar chiqarish mumkin. So'nggi besh o'n yillikda kuzatuv tizimlari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarning aksariyati operatorni muayyan vazifalarni bajara oladigan videoni qayta ishlash algoritmi bilan almashtirishga harakat qilmoqda. Optimallashtirishning uslublari kuzatuv tizimlarining samaradorligini oshirishga imkon beradi va shu bilan bir qatorda videokuzatuvni yaratishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gageik, N., Benz, P., & Montenegro, S. (2015). Obstacle detection and collision avoidance for a UAV with complementary low-cost sensors. *IEEE Access*, 3, 599–609. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2015.2432455>
2. Gageik, N., Müller, T., & Montenegro, S. (2012). OBSTACLE DETECTION AND COLLISION AVOIDANCE USING ULTRASONIC DISTANCE SENSORS FOR AN AUTONOMOUS QUADROPTER.
3. Hong, Y., Kim, S., Kim, Y., & Cha, J. (2021). Quadrotor path planning using A* search algorithm and minimum snap trajectory generation. *ETRI Journal*, 43(6), 1013–1023. <https://doi.org/10.4218/etrij.2020-0085>

ЁШЛАР ИҚТИСОДИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛУВЧИ УСУЛ ВА ВОСИТАЛАР

Асрақулова Адиба Набиевна

Наманган давлат университети тадқиқотчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7049379>

Аннотация: Мақолада ёшлар иқтисодий тафаккурини ривожлантиришнинг омиллари ижтимоий-фалсафий нуқтаи назардан тадқиқ этилган. Шунингдек, мақолада ёшларнинг иқтисодий тафаккурини шакллантиришга доир назарий хулосалар ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: глобаллашув, ренесанс, фуқаролик жамияти, тафаккур, иқтисодий фаолият, назария, ислохот, бозор.

Ёшларда иқтисодий тафаккур муайян бир асос, яъни моддий ва маънавий заминлар асосида вужудга келади, мавжуд объектив ва субъектив омиллар таъсирида шаклланиб, жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётидан жой олган ҳолда реал воқеликка айлана боради. Бундай ҳолат ёш тадбиркорлар иқтисодий тафаккурининг вужудга келиши ва шаклланиб бориши масаласининг тўлиқ узил-кесил ҳал этилганлигини билдирмайди. Жамият ҳаётида юз берадиган ижтимоий-иқтисодий ҳодиса ва жараёнларнинг динамик ҳамда статик ҳолатларда кечиши ёш авлод онгида иқтисодий тафаккурни мунтазам равишда такомиллаштириб боришни ҳам тақозо этади. Бу ишни ҳар томонлама пухта ўйланган ва амалиётда синаб кўрилган илмий усул ва воситалар орқали амалга ошириш мумкин.

Ёшлар иқтисодий тафаккурини ўстиришга хизмат қиладиган усулларни илмий-амалий ва кундалик оддий (содда халқчил) турларга ажратиш мумкин.

Бунда илмий-амалий усулларга – прогностика, статистика, ўйин-сценарий, моделлаштириш; кундалик оддий (содда халқчил) усулларга эса суҳбат, мунозара, тажриба алмашиш, шахсий намуна кўрсатиш ва бошқалар киради. Ушбу усулларга батафсилроқ тўхталамиз.

Прогностика усули орқали иқтисодиёт атрибутларининг иқтисодий маконлардаги ҳаракат йўналишлари мантиқий таҳлил қилиниб, уларнинг ижобий ва салбий оқибатлари, юз бериш вақти, уларга қарши турувчи муқобил кучларнинг эгаллаган позицияси, шунга мувофиқ кўриладиган иқтисодий фойда ёки зарарнинг тахминий миқдори аниқланади. Демак, бу усулни ўргатиш ва ўрганиш орқали ёшларнинг иқтисодий тафаккури яна бир поғонага кўтарилади.

Статистика усули орқали иқтисодий жараёнларда ҳаракатланаётган товарларнинг миқдори аниқ ҳисоб-китоб қилинади. Маълумки, иқтисодиёт ҳисоб-китобни яхши кўради. Иқтисодиётда аниқ ҳисоб-китоб асосида иш кўриш ёш мулкдорни чув туширмайди, балки унинг ўзига ишончини орттиради, ҳушёрлик ва тадбиркорлик билан иш юритишини ҳар томонлама таъминлайди. Статистик усулларсиз ёшларнинг иқтисодий тафаккурини ўстириб ҳам, ривожлантириб ҳам бўлмайди.

Ўйин-сценарий усули – ёш мулкдорларнинг иқтисодий жараёнлар ичидаги оптимал стратегик ўрнини белгилаб олишидир. Бу эса, ўз навбатида, ҳар бир ёш тадбиркорнинг келгусидаги истиқболини аниқ тасаввур этиши ва шу асосда ҳаракат қилишига хизмат қилади.

Моделлаштириш усули – иқтисодий жараёнларда юз бераётган ўзгаришларнинг мантиқий-математик моделини тузиш, яъни уларни схематик тарзда имитациялаш демакдир. Бундай моделлар бўлажак мулкдорнинг иқтисодий тафаккури ўсишига ёрдам беради.

Ёш авлод тадбиркорларининг иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган кундалик оддий (содда халқчил) усулларга:

- 1) якка тартибда иқтисодий мавзуларда суҳбатлар олиб бориш;
- 2) ёш мулкдорлар ўртасида хўжалик юритишнинг оптимал усуллари ҳақида ҳар хил баҳс-мунозаралар ташкил қилиш;
- 3) ҳар хил даражадаги иқтисодий ўқишларни ташкил этиш ва сертификатлар бериш;
- 4) социологик тадқиқотлар ўтказиш ва уларнинг натижалари билан ўртоқлашиш;
- 5) тажриба ва малака ошириш ишларини йўлга қўйиш кабилар киради.

Ёшлар иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган усуллардан кўзланган асосий мақсад – ҳар бир бўлажак мулкдорнинг онги ва қалбида ўз мулкига эгаллик ҳиссини уйғотиш, тежамкорлик, ишбилармонлик, тадбиркорлик, меҳнатсеварлик, интизомлилик каби фазилатларни шакллантириш орқали ўзгалар билан бўладиган фойдали ҳамкорликлардан яхшигина даромад олиб, жаҳон майдонларида ўзбек халқининг иқтисодий ва маънавий салоҳиятини намоён қилишига эришишдир.

Ёш ишбилармонлар иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган илмий-амалий ва кундалик оддий (содда халқчил) усулларнинг асосий вазифаларини қуйидаги типларга ажратиш мумкин:

1) хомашё, энергия, ёнилғи ва бошқа материалларни тежаш, сарф-харажатларини камайтириш ишларини ўзида акс эттирувчи;

2) прогрессив технология ва янги саноат маҳсулотларини ишлаб чиқаришга жорий этишни кўзда тутувчи;

3) ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва концентрациялаш (бир жойга йиғиш, тўплаш)ни ифодаловчи;

4) прогрессив техника ва қурилмалардан амалда фойдаланишни мўлжалловчи;

5) энергия ресурслари ва иқтисодий аҳамиятга эга бўлган бошқа захираларни ишга туширишни кўзловчи;

6) жаҳон бозорларига харидоргир маҳсулотларни етказиб бериш ва ундан катта фойда кўришни мўлжалловчи вазифалар.

Мамлакатимизда ёшларнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган аксарият усуллар умумийлик ва узлуксизлик характериغا эгадир.

Ёшларнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган усулларнинг умумий жиҳатларини жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий негизи хилма-хил мулкчиликка асосланганлиги; ҳар бир оила, меҳнат жамоаси ва таълим муассасасининг мулкий манфаатдорлиги; ҳар бир фуқаронинг чет элда ишлаб чиқарилган товар сифати билан ўзимизнинг ёш ишбилармонлар томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотлар сифатини мунтазам равишда таққослаб бориши ташкил этади. Шунга кўра, бу усуллар оила, меҳнат жамоалари, таълим муассасаларида олиб борилаётган барча таълим-тарбия ишларини қамраб олади.

Ёш авлод иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган усулларнинг узлуксизлиги мамлакатимиз ҳаётининг барча соҳаларида ўтказилаётган ислоҳотларнинг, мамлакатимиз раҳбари томонидан ишлаб чиқилган ва амалга оширилаётган “Тараққиёт стратегияси”ни ҳам ҳаётга изчил равишда татбиқ этилаётганида намоён бўлади. Бу ҳақда Президент Ш.М.Мирзиёев: “Эл-юртимиз биз бошлаган халқчил ислоҳотларга бугун хайрихоҳлик ва қатъий ишонч билан қараб, уларнинг ҳосили ва самарасини тезроқ кўришни истамоқда. Ана шу ҳақли талабни инобатга олган ҳолда, биз Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегиясини ишлаб чиқиб, сайлов жараёнида уни ўзига хос умумхалқ муҳокамасидан ўтказдик”. “Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси”, деган ном бежиз танланмаган. Бу ном, аввало, мазкур Тараққиёт стратегияси — 2017 йил феврида тасдиқланган ва кейинги беш йил ичида ҳаётга изчил татбиқ этилган

Ҳаракатлар стратегиясининг янги босқичдаги мантиқий давоми эканини англатади.

Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегиясида “Ҳаракатлар стратегиясидан — Тараққиёт стратегияси сари” тамойили илгари сурилган. Бинобарин, Ҳаракатлар стратегиясидаги ҳар бир йўналишни тараққиётнинг янги босқичида мантиқий, кенг кўламли ва изчил асосда ривожлантириш ҳамда янги устувор йўналишларда муҳим натижаларга эришиш кўзда тутилмоқда.”[1], – деган эди.

Ёшлар иқтисодий тафаккурини ўстиришга хизмат қилувчи воситаларни ғоявий-мафкуравий, ташкилий-иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий, ҳиссий-руҳий туркумларга ажратиш мумкин.

1. Иқтисодий тафаккурни ўстиришга таъсир қилувчи ғоявий-мафкуравий воситалар туркумига мамлакатимизда иқтисодиёт борасида амалга оширилаётган ишлар, шунингдек ёш мулкдорларимизнинг жаҳон бозорларида қўлга киритаётган ютуқларини халқ орасида тарғибот-ташвиқот қилиш, жаҳонда юз бераётган глобал иқтисодий муаммолар тўғрисида аниқ ахборотлар бериб бориш, иқтисодий салоҳиятимизга таҳдид солувчи хавф-хатардан ёшларимизни огоҳ этиш кабилар киради. Бунда асосий эътибор дунёнинг сиёсий ва иқтисодий харитасида юз бераётган ўзгаришларга қаратилади. Чунки, иқтисодий тафаккур ана шу жараёнларни таҳлил қилиб, ёш мулкдорларимизга жаҳон иқтисодиёти тизимида, хусусан янгидан вужудга келаётган иқтисодий жараёнлардан ўзларига жой топишнинг аниқ йўлларини кўрсатиб беради. Бугунги кунда мамлакатимизнинг оммавий ахборот воситалари томонидан иқтисодиёт масаласида олиб борилаётган радиоэшиттиришлар, берилаётган телевизион кўрсатувлар, газета ва журналларнинг саҳифаларида эълон қилинаётган таҳлилий, илмий-оммабоп мақолалар ҳамда нашр этилаётган китоб ва рисоалар бунинг яққол мисоли бўла олади.

2. Ёш тадбиркорларимизнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришга хизмат қилувчи ташкилий-иқтисодий воситаларга иқтисодий рағбатлантириш, иқтисодий муносабатларнинг шакли ва турларини кўпайтириш учун шарт-шароитлар яратиш кабилар киради. Бунда асосий эътибор дунёда юз бераётган ўзгаришларнинг ташкилий-иқтисодий жиҳатларига қаратилади. Чунки иқтисодий тафаккур туфайли ёш мулкдорларимиз мамлакатимиздан ташқарида мавжуд бўлган ва ташкилий-иқтисодий жиҳатдан ҳар хил даражада уюшган майда ва йирик трансмиллий компанияларнинг юритаётган соғлом ёки носоғлом иқтисодий сиёсатини билиб оладилар. Шунга кўра, ёшларимиз иқтисодий

жараёнларда фаолият юритаётган хорижий мамлакатларнинг ёшлари билан иқтисодий ҳамкорлик қилиш ишларини йўлга қўядилар. Бунга давлатимизнинг ёш мулкдор ва тадбиркорлар томонидан ишлаб чиқарилаётган янги маҳсулотлар турини айрим солиқ турларидан озод қилиши, хусусийлаштириш жараёнида давлатга қарашли бўлган айрим мол-мулкларни бепул ёки имтиёзли шартлар билан фуқароларга хусусий мулк қилиб бериши, хориждан илғор техника ва технологияларни олиб келиш учун валюта маблағларини ажратиши, инвестицияларни жалб этиши, жаҳон бозорларида харидоргир бўлган молларни кўпроқ ишлаб чиқариш учун моддий ёрдам бериш асосида тегишли шарт-шароитлар яратиши, рақобатлашув жараёнида синиб қолиш эҳтимоли бўлган мулкдорларни иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлаши кабилар кирази. Шунингдек, давлатимиз раҳбари томонидан “20 мингта тадбиркорнинг 400 миллиард сўмлик ер ва мол-мулк солиғини тўлаш муддатини яна бир йилга узайтиришни таклиф этилди”[2].

2022 йилнинг биринчи чорагида Наманган вилоятида ёш тадбиркорлар билан ўтказган социологик сўровномамизнинг “Мулкдор давлат томонидан иқтисодий жиҳатдан рағбатлантирилиб туриши керакми?” деган саволига респондентларнинг 74 % – “ха”, 8 % – “йўқ”, 18 % эса “ўйлаб кўрмаганман” деб жавоб берди. Бу эса ушбу воситани мунтазам равишда қўллаб бориш зарурлигини тасдиқлайди.

3. Ёшларимизнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришга хизмат қилувчи ижтимоий воситаларга халқнинг моддий фаровонлигини ошириш, меҳнат қилиш, ҳордиқ чиқариш, таълим олиш учун зарур шарт-шароитлар яратиш ва уларни кундан-кунга яхшилаб бориш тадбирлари кирази. Бу воситаларни қўллашда асосий эътибор дунё халқларининг моддий фаровонлигини таъминлашга қаратилади. Чунки, иқтисодий тафаккур туфайли ёш тадбиркор ва мулкдорларимиз бошқа минтақаларда яшовчи миллат ва халқларнинг турмуш даражасидан, у ерда самарали меҳнат қилиш учун яратилаётган шарт-шароитлардан, ўз вақтида ҳордиқ чиқариш, таълим олиш учун олиб борилаётган маданий-маиший тадбирлардан хабардор бўлиб, уларнинг ижобий ва салбий томонларини фалсафий тафаккур таҳлилидан ўтказиб, ўзларининг корхоналарида ишлаётган ишчилар учун муносиб турмуш шароитини яратиб бериш имкониятларини тўлиқ ишга солишга интиладилар. Айниқса, хорижий мамлакатлардаги мулкдорлар ўзларига тегишли корхоналарда ишлаётган ишчи ва хизматчиларнинг меҳнатини муҳофаза қилиш, соғлиғини сақлаш, техникавий хавфсизлик чораларини кўриш, инсон саломатлигига салбий

таъсир қилувчи ишларни бажараётгани учун ишчиларга қўшимча ҳақ тўлаш, ногиронлар ва кам таъминланганларни ижтимоий ҳимоялаш борасида олиб борилаётган ишларини чуқур ўрганиб ва улардан тегишли хулосалар чиқариб, олган даромадларидан ўзларига қарашли корхоналарда ишлаётган ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат шароитларини яхшилаш, соғлиғини сақлаш, меҳнатини муҳофаза қилиш, ногирон ва кам таъминланган оилаларга ёрдам бериш, уларнинг турмуш шароитларини яхшилаш, маънавий-маданий тадбирларни ўтказиш борасида ўзбек миллатининг менталитетига хос бўлган, азалий қадриятларга асосланган кучли ижтимоий ҳимоя механизмини ишга тушириб, унинг шукуҳини жаҳон халқларига кўрсатишга мушарраф бўладилар. Бунга давлатимиз томонидан олиб борилаётган кучли ижтимоий ҳимоя сиёсати мисол бўла олади.

Мустақилликка эришилганидан сўнг ўтган 31 йил мобайнида давлатимиз томонидан олиб борилган кучли ижтимоий ҳимоя сиёсатининг натижалари ҳақида Президент Ш.М.Мирзиёев: “Аввало, аҳолининг муайян қатлами ўртасида камбағаллик мавжудлигини биринчи марта тан олиб, уни қисқартириш бўйича кенг қамровли ишларни бошладик.

Барча туман ва шаҳарларда, ҳар бир маҳаллада эҳтиёжманд оилалар, аёллар ва ёшлар билан манзилли ишлаш бўйича мутлақо янги – “темир дафтар” тизими жорий этилди. Қисқа муддатда бу тизим орқали 527 минг фуқаронинг бандлиги таъминланди.

Бундан ташқари, ўзини ўзи банд қилган аҳоли учун солиқ имтиёзлари берилиши ҳамда кўпгина чекловларнинг бекор қилиниши туфайли 500 минг нафар фуқаро меҳнат фаолиятини қонуний тарзда йўлга қўйди. Деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгаларига 300 миллиард сўм имтиёзли кредит ва субсидия ажратилгани ҳам қишлоқ аҳолисини ижтимоий қўллаб-қувватлашда янги йўналишга айланди.”[3], – деган эди. Шу нуқтаи назардан қараганда, ёшларнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришда қўлланиладиган ижтимоий воситалар ўзининг халқчиллиги, ёшлар ҳаёт фаолиятининг мазмунини белгилаб беришга хизмат қилиши билан ўзга воситалардан ажралиб туради.

4. Ёш тадбиркорларимизнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришга хизмат қилувчи ҳуқуқий воситалар туркумига иқтисодий фаолият ва муносабатларни бошқариш, тартибга солиш бўйича қабул қилинган қонунлар, қарорлар, фармон ва фармойишлар, буйруқлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар киради. Бу воситалар қўлланилганда асосий

эътибор тузилаётган давлатлараро шартномалар ва уларга амал қилиш ишларига қаратилади. Чунки, иқтисодий тафаккур туфайли ёшларимиз, бир томондан, иқтисодий жиҳатдан бақувват давлатларнинг ўзаро ва ривожланиб келаётган ҳамда кам ривожланган, қолоқ давлатлар билан ташқи иқтисодий алоқалар масаласида тузаётган шартномаларидан хабардор бўладилар, уларнинг рационал мағзини мантиқий жиҳатдан англаб оладилар. Иккинчи томондан эса, мустақил мамлакатимизнинг қандай халқаро иқтисодий ҳуқуқ принциплари асосида ўзга мамлакатларнинг ёш мулкдор ва тадбиркорлари билан иқтисодий алоқалар ўрнатаётгани, ушбу жараёнларда ўзларининг иштироки қандай норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида тартибга солинаётганини билиб олган ҳолда халқаро иқтисодий ҳуқуқнинг субъектига айланиб, янгидан шаклланаётган неоиктисодиёт томон аста-секин қадам ташлаётганидан хабар топиб борадилар.

Бунга иқтисодиётни ислоҳ қилиш бўйича умумий ҳисобда 400 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилиниб, ҳаётга жорий этилгани мисол бўла олади. Ушбу воситанинг жамиятимиз ҳаётида тутган ўрни ҳақида мамлакатимиз биринчи раҳбари: “Жамиятнинг демократия йўлидан жадал ривожланиши ва бу борада амалга оширилаётган ислоҳотларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан одамларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданият даражасига боғлиқдир. Юксак ҳуқуқий маданият – демократик жамият пойдевори ва ҳуқуқий тизимнинг етуклик кўрсаткичидир.

Шу муносабат билан, бугунги сиёсий-ҳуқуқий воқеликни ҳисобга олган ҳолда, мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган мақсадли, кенг кўламли чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш зарур”[4], – деган эди.

5. Ёшларимизнинг иқтисодий тафаккурини ўстиришга хизмат қилувчи ҳиссий-руҳий (эмоционал-психологик) воситалар туркумига ўз касбини севиш, ардоқлаш, завқ-шавқ билан меҳнат қилиш, қилган меҳнатидан роҳатланиш, олган даромадларидан қониқиш ҳосил қилиш ва бошқалар киради. Ушбу воситалар қўлланилганида асосий эътибор жаҳон бозорларидаги товар-қиймат-таннарх масалаларига қаратилади. Чунки, иқтисодий тафаккур туфайли ёш мулкдорларимиз меҳнат тақсимотининг турли шакллари ҳисобланмиш халқаро, миллатлараро, фирмалараро, умумий, хусусий ва алоҳида тарзда ишлаб чиқарган товарларнинг қиймати, таннархи билан танишадилар, шунга мувофиқ тарзда тайёрлаган сифатли, харидоргир маҳсулотлари эвазига иқтисодий маконнинг микро,

мезо, макро даражалардаги бозорларидан ўзларига жой топиб, экспорт қилаётган товарларидан тушган фойда туфайли ўз меҳнатининг натижаларидан қониқиш ҳосил қиладилар ва ўзларининг ҳиссий-руҳий дунёсини бойитадилар.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси асосида демократик ислохотлар йўлини қатъий давом эттирамиз. Янги сайланган Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг лавозимга киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталари қўшма мажлисидаги нутқи. Янги Ўзбекистон газетаси, 26 январь 2022 йил.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 29.12.2020.
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 29.12.2020.
4. Каримов И. А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2010 – Б. 27–28.

TABLE OF CONTENTS | СОДЕРЖАНИЕ

SECTION 1. ARTICLES FROM CENTRAL ASIA

1.	“ЭЛЕКТР МАШИНАЛАРИ” ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ЎРНИ Пирматов Н.Б., Сеитимбетов Р.Ж.	4
2.	ZIGMUND FREYDNING PSIXOANALITIK NAZARIYASI Avezov Olmos Ravshanovich, Shavkatova Shaxnoza Po'lot qizi	7
3.	OB'JEKTNI ANIQLASH VA KUZATISH Махаматов Санжар Эркин о'ғли	10
4.	ЁШЛАР ИҚТИСОДИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛУВЧИ УСУЛ ВА ВОСИТАЛАР Асрақулова Адиба Набиевна	13